

(א) אֵלוֹ דְּבָרִים שִׁישׁ בָּהֶם מַחְלֻקֵּת בֵּין בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל בְּסַעֲדָה:

סדר הברכות בקידוש

בית שְׁמַאי אומרים: מְבַרֵךְ עַל הַיּוֹם (מקדש השבת) **וְאַחַר כֵּן מְבַרֵךְ עַל הַיַּיִן** (בורא פרי הגפן) שתחלה קדש היום ואחר כך בא היין על השלחן, וכשם שקדם לכניסה כך קודם לברכה. **ובית הַלֵּל אומרים: מְבַרֵךְ עַל הַיַּיִן וְאַחַר כֵּן מְבַרֵךְ עַל הַיּוֹם** שהיין גורם לקדוש היום, שהרי אם אין לו יין לא יקדש, ועוד טעם שברכת היין תדירה יותר מברכת היום, ותדיר קודם.

קדימות וטילת ידים ומוציאת הכוס

יש מספר דרגות בטומאה:

- א. אב הטומאה - מטמא אדם או חפץ בנגיעה, והדבר הנטמא נחשב 'ראשון לטומאה'.
 - ב. ראשון לטומאה - מטמא אוכלים ומשקים בנגיעה (אך אינו יכול לטמא אדם), והדבר הנטמא נחשב 'שני לטומאה'.
 - ג. שני לטומאה - אינו יכול לטמא חולין, אך יכול לטמא תרומה והדבר הנטמא נקרא 'שלישי לטומאה'.
 - ד. שלישי לטומאה - אם נגע בקדשים פוסל אותם באכילה, ונקראים 'רביעי לטומאה'.
- רבנן תקנו ש'שני' שנגע במשקה עושה את המשקה ל'ראשון', ואותו משקה יכול לטמא אוכלים. רבנן תקנו שלידיים של אדם יש דין של 'שני', והנוגע בידיו בתרומה היא נפסלת וטעונה שריפה מדרבנן שנעשתה 'שלישי'. ולכן כל אדם צריך ליטול את ידיו לאכילת פת או לאכילת מאכל שטיבולו במשקה.

(ב) בית שְׁמַאי אומרים: נוֹטְלִין לַיָּדַיִם, וְאַחַר כֵּן מוֹזְגִין וְשׁוֹתִים אֶת הַכּוֹס, כי בית שמאי חוששים שאם ימזוג את הכוס לפני נט"י אולי יפלו ניצוצות מן הכוס אל אחורי הכוס, וכשיגע במשקה שפנל יטמאו הניצוצות מחמת ידיו (שהם 'שניות' אך המשקה נעשה לראשון), ויחזרו ויטמאו את הכוס מאחוריו, ולדעת ב"ש אסור להשתמש בכלי שאחוריו נטמאו במשקים.

ובית הַלֵּל אומרים: מוֹזְגִין וְשׁוֹתִים אֶת הַכּוֹס וְאַחַר כֵּן נוֹטְלִין לַיָּדַיִם, ואין לחשוש לטומאת אחורי הכלי כמו שחששו ב"ש שהרי לדעת ב"ה מותר להשתמש בכוס שאחוריו טמאות. ולדעת בית הלל, אדרבה, אם יטול ידיו לפני המזיגה יש חשש שלא ינגבם כראוי, והמים שבידיו יטמאו מאחורי הכוס (ויהיו 'ראשון'), והידיים יטמאו את ידיו. נמצא, שאוכל בידיים טמאות.

מקום הנחת המפה לאחר נט"י

(ג) בית שְׁמַאי אומרים: מְקַנְחִין (מנגב) יָדָיו בַּמִּפָּה, וּמְנִיחָה עַל הַשְּׁלַחָן, ואין להניח את המפה על הכסת כי בית שמאי חוששים שאם הכסת טמאה הוא יניח את המפה על הכסת, יטמאו טיפות המים שבמפה מן הכסת, ויחזרו ויטמאו את הידיים כשינגב במפה באמצע הסעודה, ולכן לדעת ב"ש יניח על השולחן כי אסור להשתמש בשולחן שהוא שני לטומאה.

ובית הַלֵּל אומרים: מְנִיחִין אֶת הַמִּפָּה עַל הַכֶּסֶת שעליה הוא מיסב ולא על השולחן, כי לדעתם מותר

מסכת ברכות

להשתמש בשולחן שהוא שני לטומאה, ואם יניח את המפה על שולחן טמא, יטמאו המים שבמפה ויחזרו ויטמאו את האוכל.

קדימת כיבוד הבית ונשילת מים אחרונים

(ד) **בית שְׂמַאי אומרים: מְכַבְּדִין (מטאטאים) אֶת הַבַּיִת וְאַחַר כֵּן נוֹטְלִין לַיָּדִים** ב'מים אחרונים', כי יש חשש שאם יטול את ידיו לפני כיבוד הבית, יפלו המים על פירורים שיש בהם שיעור כזית, וגורם בזה להפסד אוכלים.

ובית הלל אומרים: נוֹטְלִין לַיָּדִים ב'מים אחרונים', **וְאַחַר כֵּן מְכַבְּדִין אֶת הַבַּיִת**, ואין לחשוש להפסד פירורים שיש בהם כזית כיון שהשמש מלקטם לפני הנטילה¹.

סדר ברכות ההבדלה

(ה) **בית שְׂמַאי אומרים: סדר הברכות בבדלה הוא - נר ומזון ובשמים והבדלה.**
ובית הלל אומרים: נר ובשמים ומזון והבדלה.

נוסח ברכת הנר

בית שְׂמַאי אומרים: מברכים על הנר במוצאי שבת **'שְׁבַרְא מְאֹר הָאֵשׁ'** בלשון יחיד.
ובית הלל אומרים: מברכים **'בוֹרְא מְאֹרֵי הָאֵשׁ'** בלשון רבים.

נרות ובשמים הראוים להבדלה

(ו) **אין מְבַרְכִין לא על הנר ולא על הבשמים של מסיבה של גוים, ולא על הנר ולא על הבשמים של מתים², ולא על הנר ולא על הבשמים שלפני עבודה זרה.**
אין מְבַרְכִין על הנר עד שיאותרו (יהנו) לאורו.

דינו של מי ששכח לברך

(ז) **מי שְׂאָכַל וְשָׁכַח וְלֹא בָרַךְ - בית שְׂמַאי אומרים: יחזר למקומו ויברך.**
ובית הלל אומרים: יברך במקום שְׁנֹזְזָר, ואינו חייב לחזור למקום שאכל.
עד אימתי הוא מְבַרַךְ כשנזכר שלא בירך? עד כדי שיתעפל המזון שבמעיו.

חובת ברכה על יין

(ח) **בָּא לָהֶם יַיִן לְאַחַר הַמְּזֹזֵן** ולפני שברך ברכת המזון **וְאֵין שָׁם אֶלָּא אוֹתוֹ הַכּוֹס - בית שְׂמַאי**

¹ לדעת ב"ש אין השמש נוטל את הפירורים הללו מכיון שהוא עם הארץ, לדעת בי"ה אסור להשתמש בשמש שהוא עם הארץ, ולכן בודאי ירים.

² שחלסקו נר או הניחו בשמים ליד המת להעביר סרוחון הגוף.

מסכת ברכות

אומרים: אינו חייב לברך על הכוס ולכן אם רוצה לשתות עתה את היין מברך על היין ושותה את הכוס, ואחר כך מברך על המזון.

ובית הלל אומרים: מברך על המזון ואחר כך מברך על היין, כדי שיברך ברכת המזון על הכוס.

עניית אמן על סיום ברכה

עונין 'אמן' אחר ישראל המברך, אפילו אם לא שמע את תחילת הברכה, ואין עונין 'אמן' אחר הכותי המברך, עד שישמע כל הברכה, כי יש לחשוש שבירך לצורה שנעבדת ע"י הכותים.